

Małgorzata Durys
Szkoła Podstawowa Nr 11
Im. UNICEF-u
Szczecin
e-mail: mdurys@poczta.onet.pl

„Program szkolnych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z uwzględnieniem potrzeb ucznia ze specyficznymi problemami w uczeniu się. Przeznaczony do realizacji w klasach I-III szkoły podstawowej.”

Wstęp:

Stopniowe opanowywanie umiejętności czytania i pisania stanowi jeden z najistotniejszych elementów nauki w ciągu pierwszych lat pobytu nauki w szkole. Trudno sobie wyobrazić dobrego ucznia, który nie wykazuje postępów w czytaniu i pisaniu. Często dzieci, które źle czytają i piszą oceniane są jako „źli uczniowie”, nawet gdy dobrze wykonują inne obowiązki i zadania szkolne. Rodzice i nauczyciele nie znając przyczyny takiego stanu, wiążą zazwyczaj występujące niepowodzenia ze zjawiskami wtórnymi, które stanowią skutek, a nie pierwotne źródło trudności. Mówią o lenistwie, braku zainteresowania uczeniem się, o niechęci do pracy, nawet o „nerwicy szkolnej”. Niepowodzenia szkolne nie pojawiają się nagle. Jednakże gdy jest się w bliskim, częstym i osobistym kontakcie z dzieckiem, gdy towarzyszy się mu w rozwoju i na bieżąco śledzi się jego postępy w nauce – to zauważa się nawet najmniejsze trudności. Takimi osobami w nauczaniu zintegrowanym są: nauczyciel prowadzący zajęcia z różnych edukacji, inni nauczyciele (np. językowcy) oraz rodzice. Trudności w nauce utrzymujące się przez dłuższy czas są przeszkodą w opanowywaniu trudności programowych. Z tego powodu uczniowie mający problemy w uczeniu się (w tym: czytania, pisania, liczenia) mają mniej okazji do przeżywania sukcesów, co zarazem wpływa na ich rozwój emocjonalny. Dlatego tak ważne jest zdiagnozowanie rodzaju trudności oraz udzielenie szybkiej pomocy i wsparcia w formie np. zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

Program zajęć dydaktyczno-wyrównawczych powstał na bazie własnych kilkuletnich doświadczeń w udzielaniu pomocy dzieciom z trudnościami w uczeniu się. Został utworzony w celu wsparcia i wyrównywania poziomu oraz umożliwienia nabycia podstawowych umiejętności w tym: czytania, pisania oraz liczenia, a tym samym rozumienia sensu poznawanych treści przez uczniów ze specyficznymi problemami w uczeniu się, często nazywanych w dalszej karierze szkolnej „dyslektykami”.

Udzielona w porę pomoc z pewnością przyczyni się do osiągnięcia lepszych wyników w nauce, dobrego samopoczucia, a także zadowolenia rodziców z faktu, że szkoła rozumie problemy ich dzieci i stara się zapobiec ich rozwojowi.

Zajęcia prowadzone będą w oparciu o metodę glottodydaktyki, program E. Gruszczyk-Kolczyńskiej – „Dziecięca matematyka” oraz w pracy z dziećmi nadpobudliwymi psychoruchowo programowania neurolingwistycznego.

W prowadzeniu zajęć należy szczególnie zadbać o to, by nie były one jedynie powtórzeniem nauczania szkolnego. Najbardziej atrakcyjne powinny być stosowane pomoce dydaktyczne. **W trakcie zajęć należy pamiętać o następujących zasadach:**

- ◆ Nawiązanie współpracy z rodzicami dziecka.
- ◆ Uwzględnianie wniosków i zaleceń poradni.
- ◆ Kierowanie dziecka na badania do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

- ◆ Możliwie pełna indywidualizacja pracy z każdym dzieckiem. Stawianie zadań dostosowanych do możliwości dziecka i zapewnienie warunków do poprawnego wykonywania ćwiczeń.
- ◆ Powolne, systematyczne przechodzenie od zadań łatwiejszych do trudniejszych, od prostszych do bardziej złożonych.
- ◆ Zapewnienie warunków do utrwalania prawidłowych umiejętności i likwidowanie niekorzystnych nawyków w czytaniu i pisaniu.
- ◆ Dostosowanie czasu trwania ćwiczeń do wydolności dziecka. Mobilizowanie dziecka do wykonywania zadań poprzez stosowanie różnorodnych form ćwiczeń.
- ◆ Stosowanie wzmocnień pozytywnych.

Zajęcia uwzględniają:

- przygotowanie do nauki czytania i pisania
- naukę czytania i pisania
- ćwiczenia w czytaniu i pisaniu
- ćwiczenia w poprawnym mówieniu
- ortografię
- rozwijanie logicznego myślenia
- usprawnianie wszystkich analizatorów
- rozwijanie dziecięcego liczenia
- modyfikację zachowań uczniów
- różnorodność środków dydaktycznych, w tym: klocków LOGO do nauki czytania i pisania, PUS-ów, gier i zabaw dydaktycznych, wykorzystania nowoczesnych technologii komputerowych,

Przewidywane uczestnictwo poszczególnych dzieci w zajęciach, to okres do momentu wyeliminowania bądź złagodzenia zaburzeń będących przyczyną problemów w uczeniu się. Tak więc w zależności od indywidualnych potrzeb ucznia, może on wynosić nawet do końca klasy trzeciej. Dlatego też trudno z góry określić ilość zajęć i czas potrzebny na opanowanie poszczególnych umiejętności oraz wyeliminowanie poszczególnych trudności. Na wstępie zajęć należy ustalić, co chcemy osiągnąć i w jakim czasie. Na zajęcia mogą również uczęszczać uczniowie uzyskujący wysokie osiągnięcia dydaktyczne z wybiórczymi problemami.

Ewaluacja pracy z dzieckiem polegać będzie na dokonaniu: diagnozy wstępnej i końcowej, bieżącej obserwacji postępów ucznia z uwzględnieniem wywiadu z rodzicami dziecka oraz samy dzieckiem.

I. Ćwiczenia przygotowujące do nauki czytania i pisania

1. Ćwiczenie syntezy sylabowej, morfemowej, logotomowej, logotomowo-fonemowej, fonemowo-logotomowej.
2. Ćwiczenie analizy
3. Ćwiczenie syntezy i analizy z utrudnieniami.
4. Ćwiczenia w poprawnej artykulacji głosek.
5. Ćwiczenia „buzi i języka” oraz ćwiczenia oddechowe.
6. Bierno i czynne rozpoznawanie liter (klocki LOGO).
7. Ćwiczenia w zakresie motoryki ciała.
8. Usprawnianie trzech palców.
9. Ćwiczenia w orientacji przestrzennej i schemacie własnego ciała.
10. Ćwiczenia grafomotoryczne przygotowujące do nauki pisania (według H. Tymichowej).

II. Ćwiczenia w pisaniu i czytaniu.

1. Ustalenie specyfiki popełnianych błędów.

2. Diagnozowanie techniki i tempa czytania.
3. Kreślenie liter.
4. Ćwiczenia poprawiające grafikę pisma.
5. Układanie, czytanie (metodą „ślizgania się”) i pisanie sylab potem wyrazów.
6. Przepisywanie sylab, wyrazów, zdań.
7. Pisanie z pamięci sylab, wyrazów, zdań.
8. Pisanie ze słuchu sylab, wyrazów, zdań.
9. Uzupełnianie zdań wyrazami zawierającymi określoną trudność ortograficzną.
10. Czytanie metodą „ślizgania się” zdań i dłuższych tekstów.
11. Utrwalanie reguł ortograficznych poprzez dobór odpowiednich ćwiczeń.
12. Układanie i pisanie zdań.
13. Układanie i zapisywanie krótkich wypowiedzi.
14. Usprawnianie techniki głośnego czytania.
15. Czytanie funkcjonalne ukierunkowane na zdobywanie nowych wiadomości.
16. Czytanie krytyczne.
17. Czytanie twórcze.

III. Usprawnianie motoryki ogólnej:

1. Zabawy rzutne i zręcznościowe.
2. Biegi i skoki.
3. Zabawy i ćwiczenia rozluźniające napięcie mięśniowe.

IV. Ćwiczenia kształtujące sprawność manualną:

1. Malowanie. Rozluźnianie napięcia mięśniowego rąk
2. Usprawnianie drobnych mięśni palców.
3. Ćwiczenia płynnych rytmicznych, ciągłych ruchów rąk.
4. Ćwiczenia graficzne

V. Usprawnianie spostrzegania wzrokowego:

1. Ćwiczenia na materiale bezliterowym:
 - rozpoznawanie przedmiotów na obrazkach
 - dobieranie par jednakowych obrazków
 - składanie całości obrazka z jego części (wg. wzoru)
 - układanie obrazka z części (bez wzoru)
 - wyszukiwanie różnic między obrazkami
 - uzupełnianie brakujących elementów na obrazkach
 - zabawy z chowaniem rzeczy
 - układanie kompozycji z figur geometrycznych (dowolnych, zgodnie z wzorem)
 - różnicowanie i układanie figur geometrycznych
2. Ćwiczenia na materiale literowym
 - ćwiczenia z wykorzystaniem klocków LOGO do rozróżniania liter
 - wyszukiwanie takich samych liter i ich segregowanie
 - dobieranie liter pisanych do drukowanych
 - wyszukiwanie takich samych sylab i ich segregowanie
 - segregowanie wyrazów

VI. Ćwiczenia doskonalące percepcję słuchową:

1. Rozpoznawanie dźwięków i szmerów z otoczenia.
2. Odtwarzanie „rytmu” i wiązanie go z układem przestrzennym.
3. Analiza zdań na wyrazy i wyrazów na sylaby.

4. Rozpoznawanie i wyodrębnianie głosek z wyrazów.
5. Kształcenie słuchu fonematycznego.
6. Usprawnianie syntezy i analizy słuchowej.

VII. Usprawnianie orientacji przestrzennej:

1. Poznawanie schematu własnego ciała. Orientacja w schemacie własnego ciała: prawa ręka, lewa ręka.
2. Określanie lewej i prawej strony, w przypadku kiedy nauczyciel i dziecko mają twarze zwrócone w tę samą stronę.
3. Rozpatrywanie otoczenia z punktu widzenia drugiej osoby.
4. Wykonywanie prostych ruchów, przybieranie określonych pozycji zgodnie z instrukcją słowną. Orientacja w otoczeniu.
5. Ćwiczenia w określaniu kierunku związanego z ruchem.
6. Różnicowanie i określanie położenia przedmiotów.
7. Ćwiczenia ułatwiające orientację na kartce papieru.

VIII. Rozwijanie dziecięcego liczenia:

1. Zabawy i zadania sprzyjające kształtowaniu umiejętności liczenia.
2. Ćwiczenia wspomagające rozwój operacyjnego myślenia:
 - Ustalanie stałości liczby elementów w zbiorze.
 - Ustalanie równoliczności zbiorów poprzez przeliczania i łączenie w pary.
 - Ustalanie po kolei i numerowanie.
3. Ćwiczenia kształtujące pojęcie liczby.
4. Ćwiczenia w ważeniu.
5. Ćwiczenia w mierzeniu.
6. Dodawanie i odejmowanie: od rachowania konkretnych przedmiotów, poprzez liczenie na palcach, do pamięciowego wyznaczania sumy i różnicy.
7. Ćwiczenia i zabawy rozwijające umiejętność dodawania i odejmowania.
8. Rozwijanie u dzieci rozumienia pomiaru długości.
9. Gry i zabawy rozwijające umiejętność klasyfikowania i definiowania.
10. Zapisywanie czynności matematycznych.
11. Układanie i rozwiązywanie zadań arytmetycznych (z wykorzystaniem kasztanów, patyczków, liczydefek).
12. Konstruowanie gier.
13. Gry matematyczne.

IX. Zmiana sposobu zachowań – w przypadku dzieci zahamowanych i nadpobudliwych psychoruchowe zmiana dotyczy poprawy emocjonalnego i społecznego funkcjonowania dziecka w relacjach z rówieśnikami i dorosłymi.

1. Ćwiczenia zmniejszające napięcie emocjonalne związane z nową sytuacją szkolną.
2. Poznawanie siebie.
3. Ćwiczenia w radzeniu sobie ze stresem.
4. Ćwiczenia koncentrujące i relaksujące.
5. Poznawanie swoich mocnych i słabych stron przez dziecko.

6. Ćwiczenia kształtujące w pozytywnym myśleniu.
7. Gry i zabawy związane z rozwojem osobowym.
8. Gry i zabawy związane z rozwojem społecznym

Cele operacyjne

Uczeń:

- uczy się współpracy, odpowiedzialności za przyjęte zdanie
- zna swoje mocne i słabe strony
- zna (próbuje wykorzystywać znane mu) sposoby koncentracji oraz relaksacji
- próbuje skoncentrować w czasie wykonywania zadania
- podejmuje się wykonania zadania
- próbuje modyfikować własne zachowania
- poprawnie wybrzmiewa głoski
- czynnie biernie rozpoznaje litery
- próbuje, umie głośno odczytać tekst
- próbuje czytać głośno z uwzględnieniem interpunkcji
- umie (próbuje) całościowo obejmować większe partie tekstu
- rozumie sens kontekst zdań we fragmentach
- rozumie czytany tekst
- próbuje wykazać, że rozumie czytany tekst
- potrafi wymienić wydarzenia,
- umie odszukać wiadomość na zadany temat
- umie dobierać pytania do tekstu
- pisze czytelnie, w dobrym tempie
- umie obserwować tekst i wyszukuje popełnione błędy
- formułuje zasady poprawnej pisowni wyrazów błędnie zapisanych
- zna zasady polskiej pisowni
- określa samodzielnie trudności ortograficzne
- dostrzega różnice w zapisie tego samego fonemu
- doskonalą znajomość zasad polskiej pisowni
- rozumie potrzebę praktycznego utrwalania znajomości zasad ortograficznych
- umie pracować z krzyżówką, łamigłówką
- orientuje się w schemacie własnego ciała oraz najbliższego otoczenia
- umie liczyć różnymi sposobami (na konkretnych lub w pamięci)
- rozumie podstawowe operacje matematyczne: dodać, odjąć, pomnożyć, podzielić
- ma ukształtowane podstawowe pojęcia matematyczne
- potrafi zapisać czynności matematyczne
- chętnie uczestniczy w grach i zabawach dydaktycznych (min. matematycznych, językowych)

LITERATURA:

- H. Tymichowa - „Ćwiczenia grafomotoryczne przygotowujące do nauki czytania i pisania”
- T. Gąsowska, z. Pietrzak-Stębowska - „Praca wyrównawcza z dziećmi mającymi trudności w czytaniu i pisaniu”
- E. Gruszczak-Kolczyńska - „ Dziecięca matematyka”
- E. Gruszczak-Kolczyńska - „Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zjęcia korekcyjno-wyrównawcze
- B. Roślowski - „Nauka czytania i pisania”
- B. Roślowski - „W krainie reguł ortograficznych”

B. Zakrzewska - „Jeszcze potrenujemy. Ćwiczenia w zakresie wzrokowo-słuchowym”

M. Jachimska - „Grupa bawi się pracuje”